

Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku

k výroku a odôvodneniu uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 63/2023 zo 7. februára 2023

1. V súlade s § 67 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripájam k uzneseniu ústavného súdu č. k. III. ÚS 63/2023 zo 7. februára 2023 odlišné stanovisko.

2. Spoločenstvo vlastníkov bytov (sťažovateľ alebo spoločnosť) odmietlo zaplatiť z ceny za výmenu strešnej krytiny (23 637,04 eur) položku za ochranné lešenie 1 342,18 eur, ktoré malo slúžiť na zabránenie pádu predmetov a osôb zo strechy, ako aj chrániť osoby nachádzajúce sa na ulici. Podľa spoločnosti lešenie nebolo dodané tak, ako vyžadujú okrem iného technické predpisy.

3. Súdny bez bližšieho zistenia stavu lešenia vec uzavrel v podstate tak, že ak nebolo dohodnuté konkrétne lešenie, tak spoločnosť má zaplatiť za také lešenie, aké zvolil dodávateľ strešnej krytiny. Najlepšie to vystihuje veta z odôvodnenia krajského súdu, ktorý sa stotožnil s okresným súdom v názore, že „... akákoľvek vybudovaná zábrana plniaca funkciu ochrany osôb nachádzajúcich sa na streche, ako aj osôb na chodníku, napĺňa obsahovo položku č. 29 cenovej ponuky“.

4. S takýmto prístupom sa nedokážem stotožniť. Na ochranné lešenie dopadajú prísne technické normy, napr. na rúrkové lešenie sa vzťahuje technická norma STN 73 8107 (https://normy.unms.sk/eshop/public/standard_class.aspx?id=1834). Ak ochranné lešenie nezodpovedalo technickým normám, išlo by o podstatnú okolnosť. V prípade ublíženia na zdraví sú to práve technické normy, ktorých dodržanie sa skúma až s možným trestnoprávnym rozmerom, no spoločnosti bola uložená povinnosť zaplatiť za dodanie lešenia bez ohľadu na zistenie, či nejde práve o lešenie v rozpore s technickými normami. Pritom viacero pochybností o naplnení technických noriem vyplynulo priamo zo zisteného skutkového stavu, napr. cit. z rozsudku okresného súdu (b.16) „Spoločnosť AG-D., s.r.o., v zastúpení Ing. M. A., CSc. autorizovaného inžiniera pre stavebné konštrukcie a statiku vypracoval Stanovisko, v ktorom po zhodnotení a porovnaní technického nákresu, fotodokumentácie a zápisov v stavebnom denníku konštatoval, že stavebný denník nie je dôveryhodný, keďže nie je podpísaný objednávatelom, alebo stavebným dozorcom, náčrt založený v spise (č. l. 84) nerieši spôsob kotvenia ochranného lešenia a je pre tento účel prakticky nerealizovateľný.“ (rozsudok prístupný na <https://www.justice.gov.sk/>).

5. Podstatnou nebola otázka, či dodávateľ mohol vybrať lešenie, ale podstatnou bola otázka, či dodávateľom zvolené lešenie zodpovedalo technickým predpisom, čo mohol posúdiť znalec. Spoločnosť sa domáhala znaleckého dokazovania, či lešenie zodpovedalo predpisom, no tento návrh na dokazovanie bol súdmi zamietnutý, ako vyplýva napr. z rozsudku krajského súdu (b.18), cit. „... konajúci súd postupoval správne, keď zamietol návrh vykonať znalecké dokazovanie navrhnuté žalovaným, nakoľko by bolo neúčelné, nevhodné“.

6. Zmluva neobsahuje bližšiu špecifikáciu lešenia a dodávateľ mohol podľa súdov použiť lešenie podľa svojich potrieb. Tento názor implikuje, že si spoločenstvo mohlo dojednávať konkrétne lešenie. Dojednávanie lešenia podľa technických noriem ale nie je bežnou záležitosťou a zistenie technickej normy nevylučuje návštevu vedeckej knižnice. Sotva možno považovať za realistické, že obyvatelia bytového domu individuálne vyjednávali adekvátne lešenie. Iná vec je, že právom spoločenstva bolo vyžadovať lešenie podľa právnych predpisov, implicitne v súlade s technickými normami a následne za dodávku lešenia v súlade s technickými normami zaplatiť. Tak ako samotná strešná krytina vyžaduje naplnenie technickej normy a bola by dodaná vadne, ak by technické normy nespĺňala, hoci by strecha vyvolávala dojem uloženia strešnej krytiny, tak aj lešenie vyžadovalo splnenie technických noriem a rovnako pre ich nenaplnenie by išlo o vadnú zložku dodávky. Nepochybujem, že výmenu strešnej krytiny by niekto dokázal vykonať aj s provizórnym lešením alebo že by s kvalitami horolezcov montéri takúto výmenu krytiny dokázali vykonať dokonca aj bez lešenia, keďže lešenie nie je komponentom strešnej krytiny a plní „len“ ochrannú funkciu. Právne predpisy ale jednoznačne vyžadujú pre lešenie dodržanie technickej normy a či bola naplnená, zostalo nezodpovedané. Spoločenstvo z uvedeného dôvodu ako jednu zo svojich dovolacích argumentácií namietalo arbitrárnosť (procesnú) napadnutého rozsudku krajského súdu.

7. Z uvedených dôvodov bolo podstatným dôkazom odborné posúdenie, či lešenie bolo v súlade s technickými normami, no s ktorým odmietnutím dôkazu sa najvyšší súd stotožnil.

8. Ústavný súd už rozhodol, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj vykonávanie dôkazov s cieľom ustálenia skutkových okolností súdnej veci, ktoré sú pre jej právne posúdenie podstatné a sú medzi účastníkmi konania sporné (nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 379/2009 z 19. októbra 2010).

9. Najvyšší súd odôvodnil odmietnutie dovolania okrem iného aj tým, že namietané nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku nepredstavuje dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP (b.22). Ústavný súd v náleze č. k. IV. ÚS 443/2020 z 25. novembra 2020 v bode 30 konštatoval, že „... sťažovateľ v dovolaní vzniesol také námietky proti rozsudku krajského súdu, ktoré vyžadovali od dovolacieho súdu podrobnejšie odôvodnenie a objasnenie, prečo šlo podľa jeho názoru o námietky, ktoré nie sú spôsobilé založiť prípustnosť dovolania z pohľadu sťažovateľom vymedzeného dovolacieho dôvodu. Osobitne išlo o námietky jednostranného zisťovania skutkových okolností v neprospech sťažovateľa, ktoré nastolili otázku možného porušenia princípu rovnosti zbraní, ale aj ďalšie námietky, ktorými bola spochybňovaná logická a racionálna súdržnosť záverov vyvedených z vykonaných dôkazov... Opomenutím uvedených dovolacích námietok, resp. neposkytnutím dostatočných dôvodov, si dovolací súd podstatne uľahčil svoju úlohu, formálne sa oprel o svoju rozhodovaciu prax a vyhol sa uplatneniu svojej prieskumnej právomoci.“.

10. Ak súdy zamietli spoločenstvu dôkaz na posúdenie, či lešenie bolo v súlade s právnymi predpismi, znemožnili bytovému spoločenstvu uplatniť procesnú obranu v podstatnej záležitosti, ktorá mohla mať význam pre výsledok sporu. Bol by súd priznal plnú odplatu za lešenie postavené prípadne v rozpore s právnymi predpismi a technickými normami?

11. Uvedeným prístupom mohlo dôjsť k porušeniu základného práva spoločenstva na súdnu ochranu. Napadnuté uznesenie, ktorým najvyšší súd aproboval odmietnutie kľúčového navrhovaného znaleckého posudku a dovolanie v časti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol, sa podľa môjho názoru malo prijať na úplný meritórny prieskum.

12. V označených súvislostiach chcem pripomenúť aj zásadu rovností zbraní, ktorú Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zahŕňa do širšieho konceptu práva na spravodlivý proces a ktorej podstata spočíva v požiadavke, aby každá zo strán konania mohla obhajovať svoju vec za podmienok, ktoré ju z pohľadu konania ako celku podstatným spôsobom neznevýhodňujú oproti druhej strane (pozri napr. *Nideröst – Huber v. Švajčiarsko*, rozsudok z 18. 2. 1997; *Foucher v. Francúzsko*, rozsudok z 18. 3. 1997). Cieľom princípu rovnosti zbraní je dosiahnutie „spravodlivej rovnováhy“ medzi stranami sporu (pozri rozsudok *ESLP Dombo Beheer B.V. v. Holandsko*, rozsudok z 27. 10. 1993).

13. Nad rámec dôvodov, ktoré mali viesť k prijatiu veci na ďalšie konanie, k časti argumentácie o spotrebiteľskej povahe veci poznamenávam, že Súdny dvor už interpretoval právo EÚ tak, že za spotrebiteľa možno považovať len fyzickú osobu, no zároveň nevyvylúčil možnosť vnútroštátnych režimov použiť štandardy spotrebiteľskoprávnej ochrany aj na iné ako fyzické osoby (rozsudok Súdneho dvora z 27. 10. 2022 vo veci C-485/21, *ECLI:EU:C:2021:412*). Najvyšší súd už napr. rozhodol, že pravidlá na ochranu spotrebiteľa sa uplatnia aj na zmluvy o výkone správy podľa § 8a zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov uzavreté medzi správcovskou spoločnosťou a vlastníkmi bytov a nebytových priestorov, ktorí sú fyzické aj právnické osoby (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1VCdo/5/2019 z 28. apríla 2021).

14. Za stavu možnosti rozšírenia spotrebiteľskoprávnej ochrany aj na iné ako fyzické osoby je vhodné poznamenať, že nie je ani tak rozhodujúce, či sa v súdnom konaní účastník bránil spotrebiteľským právom, pretože súd ho má aplikovať *ex offio* a v rovine pravidiel verejného poriadku, a to aj za cenu vyžadovania dovysvetlenia, a to aj pri zastupovaní takejto osoby advokátom. Za príliehavú vyberám judikatúru k vadnému poskytnutiu produktu (rozsudok Súdneho dvora zo 4. 6. 2015 vo veci C-497/13, *ECLI:EU:C:2015:357*).

V Košiciach 7. februára 2023

Peter Straka

sudca